

KunstDorp GRIMBERGEN

Kunstdorp Grimbergen VZW is een vereniging die het artistiek erfgoed van Grimbergen (de deelgemeenten inbegrepen) wil bestuderen, beschermen en laten uitstralen. In deze nieuwsbrief presenteren we u dat erfgoed en informeren we u over onze activiteiten.

Kan kunst de wereld redden?

We beleven barre tijden. Wat we lang niet voor mogelijk hadden gehouden, is toch gebeurd; oorlog op het Europese continent. Met verbazing en afgrijzen kijken we naar beelden van kapotgeschoten woonblokken en de niet aflatende stroom van honderdduizenden vluchtelingen.

Op 22 februari had ik de gelegenheid om in de Fondation Louis Vuitton te Parijs de tentoonstelling "De Morozovcollectie, iconen van moderne kunst" te bezoeken. Deze tentoonstelling brengt 200 kunstwerken samen van de Franse en Russische moderne kunstcollectie van de gebroeders Mikhaïl en Ivan Morozov, twee Moscovitische industriëlen van het einde van de 19de eeuw.

Dat ze oog hadden voor kunst en over goede smaak beschikten, bewijzen de artiesten van wie ze werk verzamelden: Renoir, Picasso, Monet

(zie foto), Matisse, maar ook Vroubel, Malevitch, Larionov,...

In de tentoonstelling word je van zaal tot zaal verbluft en gehypnotiseerd door de monumentale werken. Maar op 24 februari brak de oorlog uit. Al gauw werd geopperd dat de collectie, in eigendom van het Hermitagemuseum in Sint-Petersburg, het Pouchkinemuseum en de Nationale gallerij Tretiakov in Moscou moest geconfisqueerd worden. Specialisten in het kunstrecht werpen op dat zoiets niet kan, een Franse wet uit 1994 verbiedt het onder sequester plaatsen van kunstwerken die toebehoren aan publieke buitenlandse instellingen. Zullen de werken dan na 6 april terugkeren naar Rusland? Niets is minder zeker, niemand wil het vervoer van de kunstwerken naar Rusland op zich nemen, geen enkele verzekeringsmaatschappij wil het transport verzekeren.

Mogen we hopen dat de kunstwerken samen met de vele vluchtelingen in "normale" omstandigheden weer huiswaarts kunnen.

Marc Van Godtsenhoven, voorzitter Kunstdorp-Grimbergen

Het Prinsenkasteel als blikvanger

Voor kunstschilders is er in Grimbergen en omgeving nooit een gebrek aan onderwerpen geweest. Gelukkig werkte deze overvloed niet verlamd. Tot wij de weldaden van de consumptiemaatschappij aan den lijve gingen ondervinden -grosso modo de tijd na Expo 58- was het landelijke leven in ons dorp nog een dominant feit. Het leverde stof voor heel wat kunstwerken die alle facetten van het platteland bezongen. Maar wat Grimbergen apart maakte was de rijkdom en diversiteit aan monumenten.

Uiteraard kon je als artist niet aan de abdijkerk voorbijgaan, omwille van haar architecturale kwaliteiten en vanwege haar dominante ligging op die "grintberg". Toch stellen wij vast dat het Prinsenkasteel minstens even populair was en door heel wat schilders op uiteenlopende wijzen vereeuwigd werd. Het kasteel waar de Prinsen van Grimbergen verbleven is vandaag een ruïne met alle conserveringsproblemen van dien. Op het einde van de 19de eeuw was het onbewoond. Even na de eeuwwisseling werden er Franse Norbertinessen gehuisvest. Zij waren hun klooster in Bonlieu (Jura) ontvlucht vanwege de antiklerikale wetten in eigen land. Zij bleven hier ruim een kwarteeuw en zijn toen in stilte vertrokken.

Het moet zijn dat het park gemakkelijk toegankelijk was, te oordelen aan het aantal schilderijen waarvan het kasteel en zijn omgeving hoofdthema zijn. Hier hebben meerdere schilders zich kunnen uitleven. Zij konden hun eigen standpunt bepalen, in elk seizoen, op elk tijdstip van de dag. De pleinairist beslist immers in volle vrijheid en wij kunnen genieten van de resultaten van die keuze.

Jean Van Cleemput (1881-1953) toont ons de donjon in volle glorie: hij is de massieve getuige van de vroegste geschiedenis van het kasteel (*foto links*). In een ander werk heeft hij zijn standpunt iets verzet, in de richting van het dorp. De focus wordt op een ander deel van het kasteeldomein gelegd. Hij kijkt in de richting van het Guldendal, dat van het kasteel gescheiden wordt door een rij bomen. De donjon is haast helemaal uit het gezichtsveld verdwenen; enkel de torenspits priemt nog boven de zijvleugel uit.

Andere kunstenaars schuiven nog meer op naar links. En dan komt de sierlijke brug over de slotgracht in het vizier.

Paul Mathieu (1872-1932) schildert in de lente, met bloesems aan de bomen, Jenö Karpathy (1870-1950) in de winter, met sneeuw op de daken (*foto links*).

Dezelfde Karpathy, een Hongaarse kunstenaar die in ons land verbleef tot 1916, is ook geïntrigeerd door de brug, een stijlvol decorstuk dat uitzicht geeft op het binnenplein dat er verlaten en mysterieus bij ligt. Henri Logelain (1889-1968), een schilder die bijzonder gevoelig is voor de sfeer van een locatie, kiest hetzelfde standpunt als Karpathy, maar legt met pastelkleurige tinten de klemtoon op de melancholische charme van deze plek.

De minst conventionele voorstelling treffen wij aan bij Victor Fermeuse (1894-1963) (*foto links onder*). Hij bekijkt het kasteeldomein van de buitenkant. Het kasseibaantje waarnaast hij zijn ezel geplant heeft is de Lagesteenweg, ter hoogte van de smidse, waar Filomeen ongetwijfeld nieuwsgierig en lichtjes argwanend het doen en laten van die rare snuiter van een schilder zal hebben gemonsterd. Voor ons zien wij het majestatisch toegangshek tot het kasteelpark. De waterpartij op rechts is eigenlijk een restant van het verdwenen kasteel Speelboek. Boven de bomen steekt een elegant torentje uit. Het kasteel zou je denken, maar neen het is het gemeentehuis. Aan de hand van enkele disparate elementen tovert Fermeuse een toonbeeld van harmonie voor onze ogen.

De plek is vandaag amper herkenbaar: de gracht werd lang geleden gedempt en maakte in de loop van de jaren plaats voor woonhuizen. Van het toegangshek schiet enkel een van de massieve toegangspijlers over, helemaal begroeid, verdrongen door een appartementsgebouw. De voorgrond heeft plaats moeten ruimen voor een plein met parkeergelegenheid. Om de dreef naar het kasteel te bewandelen moet je eerst de parking aan de Pastoor Woutersstraat over.

Rik Sauwen

Hoge Luchten in Bergen op Zoom

Toevallig waren we afgelopen zomer met vakantie in Friesland en verbleven we enkele dagen in het pittoreske havenstadje Harlingen.

Daar liep de reizende tentoonstelling '**Hoge Luchten**', met een merkwaardige selectie van schilderijen uit de 17de tot de 19de eeuw, die vooral uit het reusachtige patrimonium van het Nederlandse Rijksmuseum komen.

Het initiatief voor dit zeer boeiende evenement kwam van vijf stadsmusea (Harlingen, Hoorn, Gouda, Zutphen en Bergen-op-Zoom), die in 2016 de handen in mekaar sloegen om opeenvolgende reizende tentoonstellingen te organiseren rond de vier elementen: aarde, water, lucht en vuur. Tegelijk gaat men daarbij op zoek naar de identiteit van Nederland.

Met 'Lage Landen' (landschappen en boeren) en 'Koele wateren' (zeegezichten en vissers) kwamen in het verleden reeds twee elementen aan bod. 'Hoge Luchten' geeft vorm aan het derde element, via stedelijke landschappen en stadsburgers, waarbij telkens opvallende luchtpartijen de rode draad vormen.

De term 'stedelijk' doet de waarheid een beetje geweld aan: vele zichten van Nederlandse stadjes uit de 17de en 18de eeuw ogen vandaag uiteraard bijzonder landelijk. In een zeer fraaie catalogus, die je voor een prikke kan kopen, worden de schilderijen uitvoerig becommentarieerd en gekaderd in hun tijd. Centrale vraag in de zoektocht naar identiteit is de vraag 'Maakt stadsvlucht vrij?'

De tentoonstelling 'Hoge Luchten', die we absoluut aanbevelen, loopt nog tot 24 juli in het prachtig gerestaureerde Markiezenhof te Bergen-op-Zoom. Deze historische stad ligt op amper 40 km van Antwerpen en is om vele redenen een trip of een weekendverblijf waard. Reserveren van tickets kan via www.markiezenhof.nl Op deze website krijg je meteen ook een overzicht van de nevenactiviteiten (o.a. rondleidingen) die in de stad georganiseerd worden in het kader van deze tentoonstelling.

Bart Laeremans

Geloof je in het initiatief van Kunstdorp Grimbergen ?

Word dan lid van Kunstdorp Grimbergen vzw door 10 euro over te schrijven op rekeningnummer BE76 0019 1377 1095 met vermelding van naam en adres.

Je blijft dan onze nieuwsbrieven ontvangen en steunt de werking van de vzw.

Redactie van de nieuwsbrief : hubert.swalens@skynet.be; wil je de nieuwsbrief niet verder ontvangen, stuur dan een kort bericht naar info@kunstdorpgrimbergen.be

---